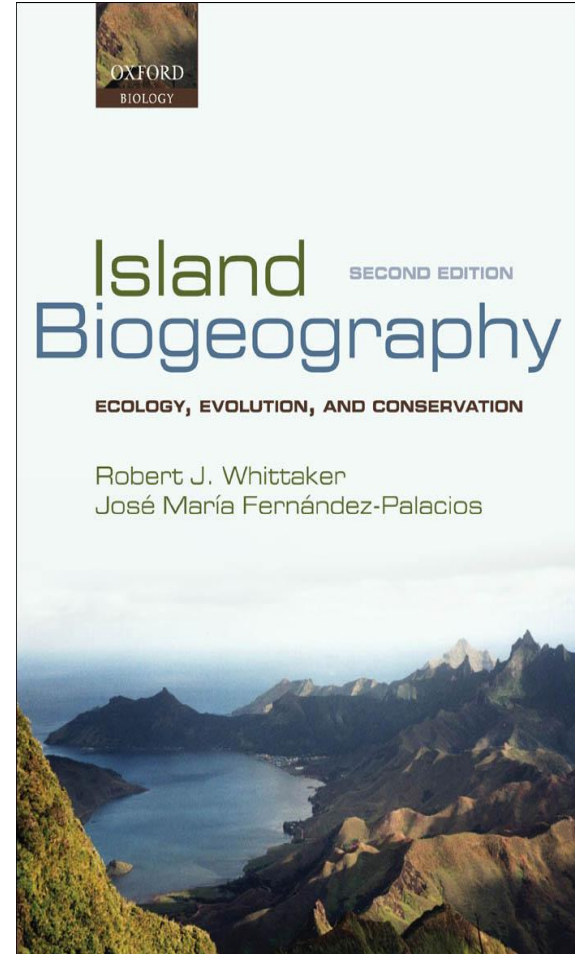
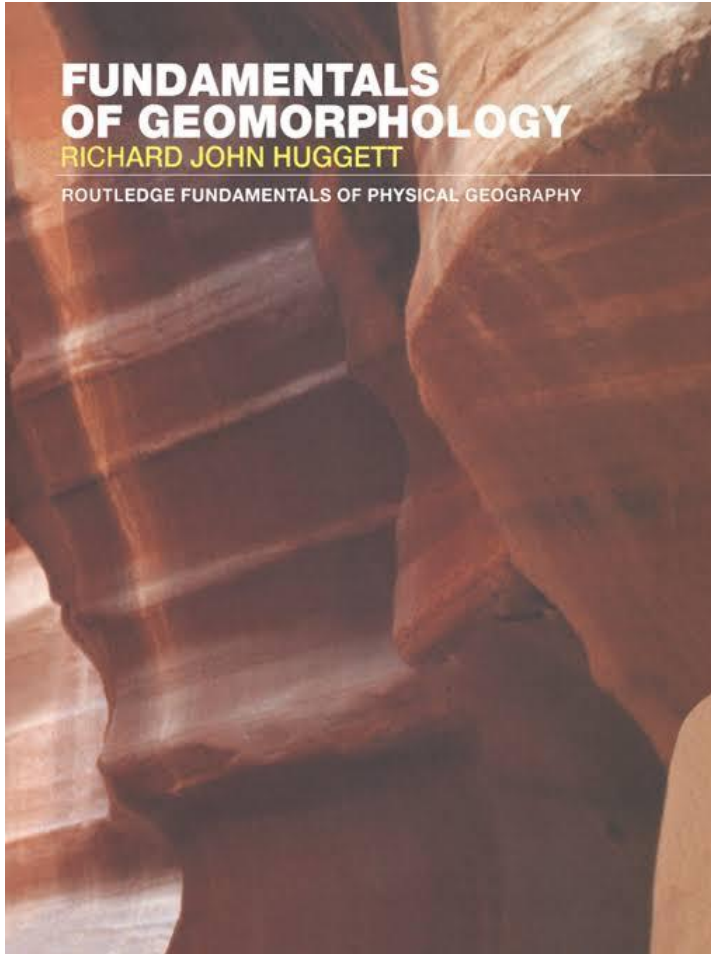

BİYO COĞRAFYA

DERS 7

KAYNAKÇA

Küresel ve Yöresel: Yayılış Biçimleri

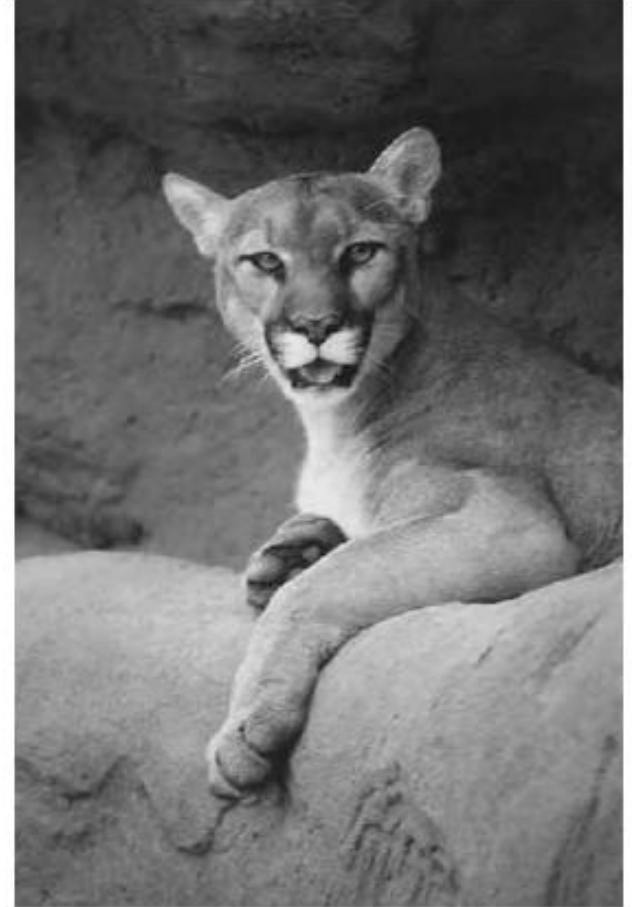
- Bütün türler, cinsler ve familyalar coğrafik bir alan ya da yayılışa sahiptirler. Yayılışlar birkaç metre kareden neredeyse bütün dünyayı içine alacak kadar geniş olabilir. Fiziksel çevre, canlı çevre ve geçmiş onların sınırlarını belirler. Birkaç temel şekilde olabilirler: Büyük ya da küçük, yaygın ya da sınırlı, kesintisiz ya da kesintili.

Büyük ya da küçük, yaygın ya da sınırlı yayılım

- Endemik bir tür yalnız bir yerde yaşar: yayılım alanının hiçbir önemi yoktur. Bir tür Avustralya'ya endemik olabilir ya da Romanya'da olduğu gibi birkaç metre karelik mağaralara endemik olabilir.

Büyük ya da küçük, yaygın ya da sınırlı yayılış

- *Panendemik* bir tür her yerde yaşar. Puma ya da jaguar (*Felis concolor*) panendemik bir türdür çünkü neredeyse batı Yeni Dünya'nın her yerinde bulunur. Puma bu bölgenin endemik türüdür. Başka bir yerde bulunmaz.

Felis concolor

Büyük ya da küçük, yaygın ya da sınırlı yayılış

- *Kozmopolit* tür, bütün dünyada yaşar, nerdeyse her yerde bulunur. Bu türlerin bütün kıtalarda bir çok yerde bulunması mümkündür.

Büyük ya da küçük, yaygın ya da sınırlı yayılış

- Kural olarak panendemik ya da kozmopolit türler geniş yayılış alanına sahiptir. Endemik türler ise sınırlı yayılış alanında yaşarlar. Avrupa'daki bazı küçük memeli hayvanlar sınırlı yayılışa sahiptirler ve bu endemik bir yayılıştır.
- Örnek: *Lepus castroviejo*, *Microtus gerbei*, *Dinaromys bogdanovi*, *Mesocricetus newtoni*.

Lepus castroviejo

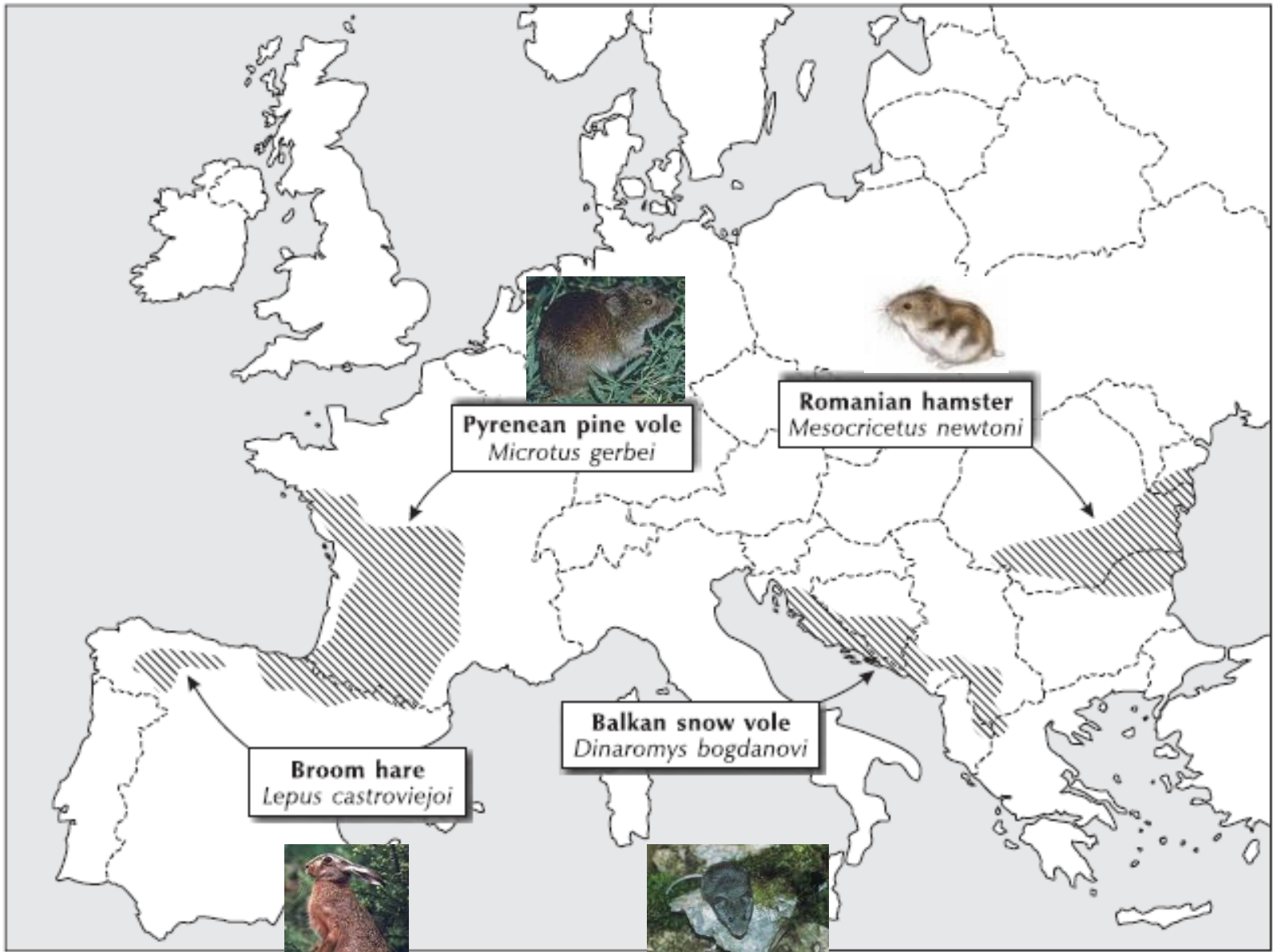
Microtus gerbei

Dinaromys bogdanovi

Mesocricetus newtoni

from Richard John Huggett, 2004

Avrupa'da sınırlı yayılışa sahip dört memeli hayvan türü

Büyük ya da küçük, yaygın ya da sınırlı yayılış

- Kapibara (*Hydrochoerus hydrochaeris*), en büyük yaşayan kemirgendir ve Güney Amerika'ya endemiktir. Ayrıca panendemiktir ve yayılışı kıtanın yarısına kadar uzanır. Yaygın yayılışla sınırlı yayılışa sahip türler arasındaki fark kıtalarda ya da biyocoğrafik bir bölgede bulunup bulunmamasıdır

Kapibara

Table 4.4 Species classed according to range size and cosmopolitanism

Range size	Degree of cosmopolitanism			
	Endemic (peculiar)	Characteristic (shared between two biogeographical regions)	Semi-cosmopolitan (shared between three or four biogeographical regions)	Cosmopolitan (shared between five or more biogeographical regions)
Microscale	Black hairstreak butterfly (<i>Strymonidia pruni</i>) Amargosa vole (<i>Microtus californicus scirpensis</i>) Devil's Hole pupfish (<i>Cyprinodon diabolis</i>)	<i>Friesea oligorhopala</i> – a collembolan species found in Europe, Tripoli (Libya), Malta, Bahía Blanca (Argentina), and Santiago (Chile)	Skua (<i>Stercorarius skua</i>) – a coastal bird of Antarctica, southern South America, Iceland, and the Faeroes	Stenotypic ornamental plants
Mesoscale	California vole (<i>Microtus californicus</i>) Romanian hamster (<i>Mesocricetus newtoni</i>)	Rose pelican (<i>Pelecanus onocrotalus</i>) – a bird shared by central Asia and southern Africa	Olivaceous warbler (<i>Hippolais pallida</i>) – a passerine bird shared by southern Europe, the Near East, and scattered places in the Ethiopian region	Cormorant (<i>Phalacrocorax carbo</i>) – a bird from the Palaearctic, Oriental, Ethiopian, Australian, and Nearctic regions
Macro- and megascale	Capybara (<i>Hydrochoerus hydrochaeris</i>) – a pandemic	Puma or cougar (<i>Felis concolor</i>) – a pandemic of the New World	Black heron (<i>Nycticorax nycticorax</i>) – a pandemic bird of South America, North America, Africa, and Eurasia	Human (<i>Homo sapiens</i>) – a pandemic cosmopolite

Source: Adapted from Rapoport (1982)

from Richard John Huggett, 2004

Mikroendemik türler

- Bazı türler oldukça sınırlı alanda yaşarlar ve bunlar *mikro-endemik* yayılışa sahiptirler.

Bir balık türü (*Cyprinodon diabolis*)
Nevada'da sıcak akarsularda yaşar.

Cyprinodon diabolis

- *Microtus californicus scirpensis*
Kaliforniya'da sınırlı alanlarda tatlı su bataklıklarında yaşar.

*Microtus californicus
scirpensis*

-